COĞRAFYA Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU TÜRKİYE'DE TARIM SEKTÖRÜ

TÜRKİYE'DE TARIM

Tarım, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun toplum hayatında önemli bir yere sahiptir. İnsanların beslenmesi için gerekli gıda maddesi ve sanayi için ham madde üreten bu sektör istihdam açısından da oldukça önemlidir. Tarımsal faaliyetler; topraktan elde edilen tarım ürünlerinin yanı sıra hayvancılık, ormancılık ve balıkçılık faaliyetlerini de kapsamaktadır.

Toprak örtüsü; tarımsal faaliyetlerin yapıldığı en büyük ve en önemli kaynaktır. Toprağın değişik sosyo-ekonomik faaliyetler için değerlendirilmesine **topraktan yararlanma** denir. Bu değerlendirme şekillerine göre toprak; tarla arazileri, bağ bahçe arazileri, çayır ve mera arazileri, orman arazileri ve ürün getirmeyen araziler olmak üzere beş gruba ayrılabilir.

Türkiye'de tarımsal faaliyetleri ve verimliliği etkileyen başlıca doğal ve beşerî faktörler; **iklim, yeryüzü şekilleri, toprak ve toprağın bakımı, sulama, gübreleme, tarımda ıslah ve ilaçlama, makineleşme, pazarlama ve tarımı destekleyen kuruluşlar**dır.

Tarımsal üretim sıcaklık ve yağış koşullarından etkilenir. Türkiye'de genellikle yarı kurak iklim koşullarının görülmesi tarımsal üretimde sulamaya duyulan ihtiyacı artırmıştır. Ülkemizde görülen iklim çeşitliliği, tarımsal üretimin de çeşitlenmesini sağlamıştır. Türkiye arazisinin dağlık ve eğimli olması, tarımı genellikle olumsuz etkilemektedir. Arazinin engebeli olması nedeniyle tarım alanları küçük ve parçalıdır. Yükselti arttıkça tarımın yerini hayvancılık faaliyetleri almaktadır.

Tarım arazilerinde bir önceki yıla ait bitki atıklarının temizlenmesi, toprağın sürülerek havalandırılması, üretime zarar verecek taş parçacıklarının temizlenmesi gibi faaliyetler sonucu toprağın ekim ya da dikime hazır hâle getirilmesine **toprak bakımı** denir. Bu bakımın yapılması verimin artmasında önemli bir etkendir.

Türkiye'de tarımsal verimi etkileyen önemli unsurlardan biri sulamadır. Ülkemizde yaz mevsiminin kurak, yağışların da genel itibarıyla düzensiz olması tarımda sulamanın önemini artırmıştır. Tarım alanlarının sürülerek bir veya iki yıl dinlenmesi için boş bırakılmasına **nadas** denir. Türkiye'de ekilen tarım arazilerinin her yıl yaklaşık %25'i sulama ve gübre yetersizliğinden dolayı nadasa bırakılmaktadır.

Arazi Kullanımı	1950	2018
Tarla arazisi	18,5	24,6
Bağ bahçe arazisi	1,8	4,4
Çayır ve mera arazisi	48,1	18,2
Orman arazisi	13,2	27,8
Diğer	18,4	25

Tablo: Türkiye'de Araziden Yararlanma Şekilleri ve Oranları, 2018 (TÜİK)

Sulama gibi tarımsal verimlilik üzerinde etkili olan bir başka faktör de **gübreleme**dir. Toprağın sürekli işlenmesi topraktaki besin maddelerinin azalmasına ve verimde düşüş yaşanmasına neden olur. Gübreleme yöntemiyle toprakta azalan besin maddeleri tekrar toprağa kazandırılarak verim anlamında ciddi bir artış sağlanabilmektedir.

Bitki türleri ile hayvan ırklarından daha yüksek verim elde etmek için yapılması gereken teknik çalışmalara tarımda **ıslah etme** denir. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde ıslah istasyonları, araştırma merkezleri ve üretme çiftlikleri kurulmuştur. Verimi artırmaya yönelik yapılan diğer bir çalışma da **zirai ilaçlama**dır. Aşırı olmamak kaydıyla bu sayede tarım alanlarındaki zararlı otların gelişmesi ve haşerelerin çoğalması önlenmektedir.

Tarım makinelerinin kullanımı, toprakların zamanında işlenerek verimin artırılması bakımından önemlidir. Tarım makinelerinin tarım alanlarını işleyecek sayıya ulaşmış olmasına **tarımda makineleşme** denir. Tarım makineleri içinde önem bakımından ilk sırada traktör yer almaktadır.

Ülkemizde tarımda makineleşmeye bağlı olarak çayır ve meraların bir bölümünün tarım alanına çevrilmesi, tarım arazilerini genişletirken hayvancılığı olumsuz etkilemektedir. Tarımda makineleşmenin sağladığı bir başka kolaylık da insan ve hayvan gücüne duyulan ihtiyacın azalmasıdır.

Tarımda yetiştirilen ürünlerin iç veya dış piyasaya sürülmesi amacıyla çeşitli kooperatifler kurulmuş ve devlet; zaman zaman kolaylaştırıcı, koruyucu ve teşvik edici önlemler almıştır. Örneğin 1937'de kurulan Toprak Mahsulleri Ofisi, çiftçilerden tahıl alımları yaparak tarımın gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

Türkiye'de tarımsal faaliyetlerin planlanması, desteklenmesi ve geliştirilmesine yönelik politikalar Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Çiftçilerin kredi ihtiyacını Ziraat Bankası ile Tarım Kredi ve Tarım Satış kooperatifleri karşılar. Gübre, traktör, tarım makineleri gibi ihtiyaçlar Türkiye Zirai Donatım Kurumu (TZDK); tohum ve fide ihtiyacı da Devlet Üretme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü tarafından karşılanmaktadır. Tarım alanlarındaki sulama işleriyle ilgilenen Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi kuruluşlar da tarımın desteklenmesi konusunda önemli görevler üstlenmektedir.

Sulama, gübreleme, ilaçlama ve kaliteli tohum gibi uygulamalardan bilimsel yöntemlerle yararlanılan tarım metoduna **intansif** (modern) **tarım** denir. Bu yöntemde doğal koşullara bağımlılık oldukça düşük olduğundan verim çok yüksektir. Türkiye'de özellikle Akdeniz ve Ege kıyılarında yapılan seracılık faaliyetleri, modern tarım metoduna örnek verilebilir. Modern tarım yöntemlerinin uygulanmadığı, geleneksel yöntemlerle yapılan tarım metoduna da **ekstansif** (ilkel) **tarım** denir. **Plantasyon tarımı**, tropikal ve subtropikal bölgelerin bazı alanlarında ticari amaçla bir veya birkaç çeşit ürün yetiştirmeye dayalı tarım yöntemidir.

SORULAR

SORU 1:

Türkiye'de tarımsal faaliyetler çeşitli faktörlere bağlı olarak şekillenir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de tarımı etkileyen doğal faktörlerden biridir?

A) Ülke nüfusunun genç olmasından dolayı iş gücü imkânının gelişmiş olması
B) Üretime zarar verecek taş parçalarının tarım alanlarından temizlenmesi
C) Yüksek verim elde etmek amacıyla hayvan ırklarının ıslah edilmesi
D) Arazinin dağlık ve eğimli olması
E) Tarım topraklarını işlemek amacıyla tarım makinelerinin kullanılması

Cevap:D

SORU 2:

İnsan sağlığının ve çevrenin korunmasında organik tarım yöntemi, modern tarım yöntemlerine göre daha etkilidir. Bu durum organik tarım ile modern tarım uygulamaları arasındaki farklılıklardan kaynaklanmaktadır.

Buna göre tarımda;
I. Sulama yapılması
II. Yapay gübre kullanımı
III. Zararlılara karşı ilaç kullanımı
IV. Yerli tohum kullanımı

uygulamalarından hangileri sağlık ve çevre sorunlarına yol açar?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Cevap: C

SORU 3:

Türkiye'de yetiştirilen tarım ürünlerinin yeterlilik oranının yıllara göre farklılık göstermesinde aşağıdaki faktörlerden hangisi etkili <u>değildir</u>?

A) İklim özelliklerinde görülen değişimler
B) Tarım ürünleri dış alımının artması
C) Sel, fırtına ve don gibi doğal afetler
D) Sulamanın ve gübrelemenin yaygınlaşması
E) Kişi başına düşen gelirin değişmesi

Cevap: B